

Tehtäviä Pohjalla-näytelmän käsittelyyn

Laatinut: Noora Kojamo (opettajaopiskelija, äidinkieli ja kirjallisuus)

Seuraavat tehtävät keskittyvät erityisesti teatterin keinojen ja roolihahmojen käsittelyyn. Työtapoina käytetään erilaisia visualisointeja sekä toiminnallisia harjoituksia.

1) Näytelmästä on karsittu runsaasti dialogia alkuperäistekstiin verrattuna. Mihin huomiosi kiinnittyi silloin, kun näytelmässä ei puhuttu mitään? Millaisia teatterin keinoja näytelmässä käytettiin luomaan merkityksiä puheen sijaan? Piirrä käytetyistä teatterin keinoista käsitekartta. Voit käyttää jäsentelyssä apuna seuraavia kohtia a-d sekä lisätä omia kategorioitasi.

- a) Mieti näytelmän äänimaailmaa. Millaisia instrumentteja käytettiin? Ketkä tuottivat ääniä ja milloin?
- b) Mieti lavastusta ja valaistusta. Millaisia tiloja lavastuksella luotiin näyttämölle, ja miten valaistuksella vaikutettiin näihin tiloihin? Mihin muihin asioihin kuin tilanjakoon valaistus näytelmässä liitettiin? Mitä merkityksiä eri tiloilla näytelmässä oli?
- c) Mieti näytelmän puvustusta. Mitä hahmojen ominaisuuksia puvustuksella korostettiin? Mieti kutakin hahmoa erikseen. Entäpä silloin, kun asuihin tehtiin muutoksia: mitä lisämerkityksiä muutokset toivat?
- d) Keskity nyt roolihahmoihin. Millaisin keinoin näyttelijät toivat esiin roolihahmonsensa luonteenpiirteitä ja suhtautumista?

2) Näytelmässä on yhteensä 12 roolihahmoa. Laatikaa suurelle paperille pareittain tai pienissä ryhmissä kartta, jossa kuvaatte hahmojen välisiä suhteita. Pyrkikää osoittamaan kartalla ainakin seuraavia suhteita: Onko näytelmässä päähenkilöä vai ovatko kaikki henkilöt ikään kuin pääroolissa? Ketkä ovat keskenään enemmän vuorovaikutuksessa, ketkä ovat pariskuntia, mitkä ovat henkilöiden väliset valtasuhteet? Entä onko vuorovaikutuksen laatu sävyltään positiivista, negatiivista tai neutraalia? Havainnollistuksen apuna voitte käyttää erivärisiä viivoja, erisuuntaisia nuolia tai itse keksimiänne keinoja.

3) Syventykää roolihahmoihin kuuma tuuli -harjoituksen avulla. Valitkaa kerrallaan kaksi eri hahmoa, joita halukkaat asettuvat esittämään. Hahmot istuutuvat tuoleihin luokan eteen. Muut kysyvät hahmoilta kysymyksiä näiden mielipiteistä, tunteista ja toimintatavoista, ja hahmoja esittävät henkilöt vastailevat rooliinsa eläytyen. Tarkoitus on avata roolihahmojen sisäistä maailmaa eläytymisen kautta.

4) Pohjalla-näytelmän näyttelijäkaarti muodostaa orkesterin, jonka sointi perustuu vahvasti yhteistoimintaan ja ajoitukseen. Luokaa ryhmässä äänimaailma, aiheena voi olla esimerkiksi ”Gorkin yömajassa”, ”Hurstin leipäjonossa” tai ”Helsingin päärautatieasemalla”. Aloittakaa asettumalla tiiviiseen piiriin ja sulkemalla silmänsä. Tämän jälkeen alkakaa tuottaa erilaisia ääniä (voitte yhdessä päättää, saako puhetta käyttää), jotka sopivat valitsemaanne ympäristöön. Tuottakaa erilaisia ääniä ja vaihdelkaa niiden intensiteettiä.

5) Äänimaailmojen lisäksi tai niiden vaihtoehtona voitte muodostaa yhteisorkesterin. Soittimina voitte käyttää itsenne lisäksi kaikkea käsillä olevaa, kuten pöytäpintoja, kyniä ja kirjoja. Sopikaa tuotoksellenne teema, joka voi olla jokin yllämainituista tai jokin itse valitsemanne. Näytelmän lisäksi voitte hakea inspiraatiota katsomalla internetistä Stomp-ryhmän videoita.

6) Eritelkää pienryhmissä teatterikokemustanne. Millaisia asioita nostaisitte näkemästänne esiin, mikäli teidän pitäisi kertoa siitä jollekulle, joka ei ole nähnyt näytelmää? Kirjatkaa ehdotuksenne ylös. Pohtikaa erilaisia symboleja, käsitteitä tai kohtauksia, jotka tiivistävät jollakin tavalla näytelmää, sen teemoja tai roolihahmoja. Valitkaa huomioistanne muutama ja tehkää yhdessä flashmob, joka voisi sopia näytelmän markkinointiin, ja esittäkää se luokassa muille ryhmille. Vaihtoehtoisesti voitte valokuvata kuvasarjan, joka sopisi julkaistavaksi näytelmän käsiohjelmassa. Kootkaa kuvat esityskelpoiseen muotoon, ja esittäkää ne luokallenne. Voitte halutessanne käyttää apunanne esimerkiksi kuvanmuokkausominaisuuksia ja Instagram-suodattimia.

7) Näytelmän lopussa roolihahmot kertovat, miten heidän elämänsä jatkui loppukohtauksessa kuvatun hetken jälkeen. Valitse yksi roolihahmo ja suunnittele tälle vaihtoehtoinen tulevaisuus. Piirrä henkilön tulevaisuudesta sarjakuvastriippi.

Seuraavat tehtävät käsittelevät näytelmän teemaa, tyyliä sekä esityksestä kirjoitettuja arvioita. Ne voi toteuttaa yhdessä keskustellen tai itsenäisesti kirjoittaen.

8) Näytelmän lopussa kysytään: Mikä on ihminen? Millaisen vastauksen näytelmä kysymykseensä antaa, millainen on siinä esitetty ihmiskuva? Miten ja millaisessa hyväosaisuus ja huono-osaisuus on esitetty? Ketkä ovat onnellisia? Onko tämä ihmiskuva mielestäsi todenmukainen? Entä mikä on oma vastauksesi näytelmän lopun kysymykseen?

9) Maksim Gorkia on pidetty sosialistisen realismin taiteellisenä oppi-isänä, vaikka hänen ristiriitainen suhtautumisensa sosialismiin nykyään tiedostetaankin. Millaisia viitteitä ja symboleita senaikaisesta venäläisestä kulttuurista ja sosialismista pystyt näytelmästä löytämään? Mikä on näytelmän suhde kollektivismiin?

10) Lukekaa Tuula Viitaniemen (YLE Kulttuuri) ja Rolf Bambergin (Demokraatti.fi) arviot näytelmästä. Mistä niiden kirjoittajat ovat samaa mieltä, mistä eri mieltä? Millaisia erilaisia keinoja niiden kirjoittajat ovat valinneet omien näkemystensä erittelyyn? Mikä on tekstien kohdeyleisö? Mistä olet itse samaa mieltä, mistä eri mieltä, ja millaisia asioita nostaisit itse näytelmästä esille?

Arviot löytyvät seuraavien linkkien takaa

Tuula Viitaniemen arvio:

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/12/22/vapauteen>

Rolf Bambergin arvio:

<http://demokraatti.fi/pohjasakalla-on-aina-toisensa-ja-siksi-toivo/>